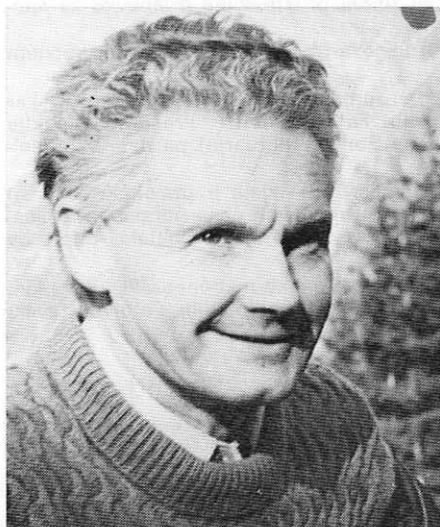

JAKU ČOPU-VIHARNIKU ZA 70-LETNICO!

V neizogibni vsakdanjosti si mora najti vsak svoj višji življenjski cilj. Ti si ga našel v čudovitih, večnih gorah.

Jaka Čop

Letos 26. oktobra je praznoval Jaka Čop 70 letnico svojega rojstva. Kljub visokemu življenjskemu jubileju pa je naš »večni popotnik« še vedno zelo vitalen in mladosten. Jaka se je rodil na železarskih Jese-nicah. Po šolanju se je izučil za natakara, ker so imeli doma kavarno, vendar v tem poklicu ni ostal. Zaposlil se je v Železar-ni, pozneje pa v Konstruktorskem biroju, kjer je ostal vse do upokojitve.

Že zgodaj se je posvetil goram, kar je mor-da podedoval po očetu ali po stricu — alpinistu Jožu. Sploh so bili vsi Čopi navdušeni planinci. Njegova goriška bera je zelo bogata, saj pri nas verjetno ni niko-gar, ki bi ga v tej dejavnosti presegal. Prehodel je vse gore širom po Sloveniji, veliko tudi v naši širši domovini. Bil je na mnogih vrhovih v Visokih Turah, Dolomitih, Karnijskih, Centralnih Alpah in še v Pire-nejih. Najljubši pa so mu bili in so tudi ostali njegovi Julijci; te je prehodel nešte-tokrat v vseh letnih časih. Skoro ni kotička v Julijcih, da ga ne bi obiskal. Zaradi in-validnosti se ni posvetil alpinizmu — zato pa je postal odličen planinec in se je ves posvečal gorski fotografiji. Postal je res

mojster — umetnik in entuziast, ki je življenje posvetil našim goram in jih fotografsko tudi enkratno upodobil. Ni mu bilo žal ne denarja ne časa ne truda, da je našel motiv v pravem zornem kotu, v pravem času. Kolikokrat motiv ni ustrezal vsem njegovim strogim estetskim zahtevam in tako se je moral vedno znova spet vračati. Kolikokrat? To pa ve le on sam. Desetletja in desetletja že hodi po samotnih poteh in brezpotjih Trente, Baške grape, Bohinja, Triglava, Martuljka, Planice in drugod.

Tako si je res nabral gradiva za svoje veliko življenjsko delo, saj so izšle že tri njegove knjige: Svet med vrhovi (1962), Raj pod Triglavom (1969) in Viharniki (1970). Knjige, polne redkih biserov slovenske narave, ki navdušijo in zvabijo celo neplaninca v čudo-viti svet naših gor.

Izredna lastnost njegovega skromnega značaja je, da zna prenašati ljubezen do gora tudi na druge. Tako s knjigami — polnimi enkratnih prikazov obrazov naših gora in neposredno z vodenjem mladine v gore, kjer jim je nevsiljivo posređoval ljubezen do gora in cvetja in jih vzgajal za varstvo narave in v pravem tovarištvu. Res, mnogim priznanim gornikom je bil in bo ostal najboljši učitelj in vzornik.

Imel je že petindvajset samostojnih razstav črno-bele fotografije širom po Sloveniji in zunaj meja (Trst, Stara Gorica, Celovec); vse te razstave so bile zelo dobre obiskane. Za 200 letnico prvega pristopa na Triglav, ob odkritju spomenika prvim pristopnikom, si je njegovo razstavo v Bohinju ogledalo zelo veliko turistov in planincev.

S svojim predavanjem »Spomini z gora«, spremlja ga več kot 200 barvnih diapozitivov velikega formata, je navdušil številne obiskovalce v Celovcu, Mariboru, Velenju, Tol-minu in drugod. Ti izbrani diapozitivi predstavljajo tako čudovito gradivo, da bi lahko rabili za novo knjigo.

Jaka se je pred desetletjem preselil s svojo sestro v novo hišo na Rodinah, odkoder ima prekrasen pogled na triglavsko kraljestvo in na Karavanke. V pokoju je že deset let, pa ima zdaj manj »prostega« časa, kot prej, ko je bil še v službi. Še vedno dela na vseh področjih, ki ga zanimajo in kjer se lahko nesebično, a učinkovito razdaja.

Dosti zaslug ima pri postavitvi spomenika »štirim srčnim možem« — prvim pristopnikom na Triglav, v Bohinju. Oba bohinjska PD sta se mu oddolžila zato s posebno plaketo in s priznanjem.

Pred šolo Gorenjskega odreda na Selu pri Žirovnici je »Aleja velikih rojakov«. Tam so postavili kipe dr. Francetu Prešernu (pesniku), Matiji Čopu (jezikoslovcu), Antonu Janši

(čebelarju), F. S. Finžgarju (pisatelju) in Janezu Jalnu (pisatelju). Tudi za to »Alejo« ima Jaka veliko zaslug, saj je aktivno sodeloval pri zbiranju denarja in s kiparji — izvajalci. Kot priznanje za to je dobil diplomu šolskega odbora F. Prešeren in Čebelarske družine iz Radovljice.

Primorska mu je zelo pri srcu, posebej še Vrsno pod Krnom, rojstna vasica našega pesnika Simona Gregorčiča. Za postavitev spomenika S. Gregorčiču (otvoritev je bila 20. 9. 1981) se je Jaka zelo zavzemal. Za to priložnost je organiziral izdelavo vizitke s plaketo in nekaj Gregorčičevih pesmi, z njo so zbirali prostovoljne prispevke za spomenik.

Zelo se zavzema za čisto in lepše okolje, kar je njegova glavna dejavnost v turističnem društvu.

V Društvu upokojencev Žirovnica pa je zadolžen za organizacijo in vodstvo izletov, kar opravlja še vedno vsem v splošno zadovoljstvo. Pri Foto društvu F. Prešeren sodeluje aktivno. Pri tradicionalnem spominskem pohodu na Stol (v februarju) pa dela v organizacijskem odboru.

Še vedno ga zanima vsa planinska dejavnost, mladino pa vzgaja v pravilnem odnosu do narave. Nikakor se ne more sprijazniti s tem, da bi uničevali naša gorska zavetišča, ki so bila zgrajena z velikim trudom, če bi jih odprli na široko, če bi postala »odprtega tipa«. Boji se, da mnogi za to še niso dozoreli.

Za svojo aktivnost je Jaka prejel mnogo odlikovanj. Zlate znake matičnega PD Jesenice, PZS in PZJ; zlate plakete pri ljudski tehniki, matičnem foto klubu in Foto-kino zvezi

Foto Jaka Čop

Slovenije. Na razstavi planinske fotografije v Beogradu je prejel zlato plaketo. Skupščina občine Jesenice mu je podelila plaketo Toneta Cufarja. Za svoje življenjsko delo pa je prejel Prešernovo nagrado Gorenjske za leto 1973. Foto-kino zveza Slovenije mu je podelila naziv častnega člana. Prejel je nagrado Borisa Kidriča, dobil je priznanje OF slovenskega naroda na področju društvene dejavnosti. Posebno priznanje pa je brez dvoma državno odlikovanje »Red zaslug za narod s srebrno zvezdo«. Vse to so priznanja, ki jih je naš jubilar res zaslužil. Tak, neugnan je naš kleni Jaka, 70-letnik. Večno zaljubljen v svoje gore z mottom: Kdor ljubi svojo domovino, mu ni težko zanj razdajati tudi sebe. Želimo mu še mnogo srečnih, zdravih in uspešnih let povsod, še posebej pa v gorah.

JANEZ KRUSIČ

Dr. SONJA MAŠERA JE PRAZNOVALA

DUŠAN JELINČIČ

Pred kratkim je v Trstu praznovala življenjsko 70-letnico otroška zdravnica, zaslužna javna delavka, predvsem pa dolgoletna predsednica SPD v Trstu — dr. Sonja Mašera. Opisati njeno dolgo in pestro življenjsko pot nikakor ni lahka stvar, saj poteka od njene študija medicine, aktivnega delovanja na terenu med NOB, mimo aktivnosti na planinskem in obnovitvenem delu na zdravniškem področju takoj po vojni, tja do njenega več kot desetletnega predsedovanja tržaškega PD v najnovejšem času.

Dr. Sonja Mašera je diplomirala na univerzi v Padovi leta 1937; v pediatriji se je specializirala v Pavii prav na dan začetka druge svetovne vojne. Takoj je začela delati in sicer najprej v tržaški splošni bolnišnici, nato pa do leta 1942 v bolnišnici v Magdaleni pri Trstu. V NOB se je vključila sredi poletja 1942 in sicer s pomočjo sestre svakinje dr. Mašere, Milene Bizjak. Ta je bila takrat povezana z znanim primorskim aktivistom, narodnim herojem Matevžem-Antonom Veluškom, ki je tragično preminil v zloglasni tržaški Rižarni. Njeno delovanje je sprva veljalo zbiranju zdravih in sanitetnega materiala za partizane, pozneje pa, ko se je NOB razrasla v množično oboroženo vstajo, pa je zdravila obolele ilegalce po skritih domovih, skrbela za težke partizanske ranjence, ki so jih z raznimi pretvezami sprejemali v bolnišnico, in za povratnike iz nacističnih taborišč, ki so zaradi bolezni in izčrpanosti prihajali domov. To je seveda bilo izredno nevarno delo, vendar pa se ga je dr. Mašera pogumno lotila.

Po kapitulaciji Italije je bilo ilegalno delo nekoliko lažje, vendar pa dosti bolj naporno; zavoljo tega, ker se je osvobodilno gibanje izredno razmahnilo, je bilo treba zdaj delati 24 ur na dan. Dr. Mašera je še naprej delala na oddelku za infekcije pri Magdaleni, še bolj zavzeto in načrtno pa v sami — ilegali. Kmalu po povezavi z Matevžem je izrazila željo, da bi odšla v partizane, toda njenih želja niso upoštevali, ker je bila pač bolj potrebna na terenu pri zdravljenju partizanov in pri zbiranju sanitetnega materiala. Do konca vojne je še naprej delala kot zdravnica-aktivistka med Gorico in Trstom, kjer je pri Sv. Antonu imela že svojo zasebno ordinacijo.

Po vojni se je njeno aktivno javno delovanje seveda nadaljevalo. Dr. Mašera je nadaljevala delo v raznih odborih OF, SIAU, v Mestnem osvobodilnem svetu (MOS), v krajevnem odboru pri Magdaleni, skrbela za organizacijo zdravstvenih centrov in obvezovalnic, z dr. Hlavatyjem pa je bila zadolžena tudi za organizacijo otroških posvetovalnic v Istri, v Kopru, Izoli, Piranu pa še v Postojni, v Ilirski Bistrici in drugod, saj je bila takrat zdravstvena služba povsod razrahljana, potreb pa je bilo zelo veliko.

Najbolj aktivna pa je bila po vojni na planinskem področju, saj je bila praktično od obnove SPD v Trstu odbornica, nato pa podpredsednica po smrti dolgoletnega predsednika prof. Zorka Jelinčiča leta 1965 pa do leta 1977 predsednica, od tega datuma naprej pa častna predsednica.

Po drugi svetovni vojni je bilo društvo obnovljeno na občnem zboru 5. maja 1946. Prvi predsednik je bil prof. Zorko Jelinčič, ki je ostal predsednik do svoje smrti 13. julija 1965. Takratni namen društva je bil gojiti planinstvo v spoznavanju naših planin in krajev, odkrivati njih naravne lepote, vzbujati in razvijati v ljudstvu smisel za naravo in lepoto naših gora, gojiti planinstvo na splošno kot telesnovzgojno panogo ter pospeševati in omogočati izletništvo. Ustanovljenih je bilo več odsekov: izletniški, markacijski, plezalni, mladinski, fotografski, jamarski in odsek za obnovo koč, pozneje pa še smučarski odsek. V prvem obdobju povojnega SPDT je bilo najbolj razvito izletništvo. Na izlete so se